

ОТОМАНСКО ЦАРСТВО
КЊАЖЕВИНА СРБИЈА



Милан IV Обреновић
Књаз Српски



Извор текста закона:
“Зборник правних прописа
Кнежевине Србије”, Књига XXXI

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.
по милости божијој и вољи народа
КЊАЗ СРПСКИ,

Проглашавамо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна
скупштина решила и да смо ми потврдили и потврђујемо:

ЗАКОН

О ПОТПОРИ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА И ПОРОДИЦА ПОГИНУЛИХ, УМРЛИХ И НЕСТАЛИХ ВОЈНИКА

ГЛАВА ПРВА
Права на потпору.

Чл. 1.

Ко је инвалид.

Војници, народње и стајаће војске, који су услед добијених рана или иначе, вршећи у рату војну дужност онеспособили, ако то није било: из лакомислености, радњом ван службе или хотимичним осакаћењем, имају као инвалиди права на потпору од државе.

Право, које би имао инвалид, припада члановима његове породице после његове смрти; то исто има и породица војника у рату погинулих или од рана умрлих или несталих (свеза са чл. 3. овог закона), и то у сва три случаја, ако је породица сиромашна, а тај је војник био њен једини ранитељ.

Погинулима у рату рањавају се и они, који су у рату нестали, а зна се поуздано, да нису побегли, и то, ако се за годину дана после рата не сазна да су живи.

Осим тога државну потпору има ће и породице оних, који су припадали сталноме кадру (нижи чиновни и редови стајаће војске) па би умрли сносили ратне терете за време рата или ратнога спремања (мобилизације) а од службеног напрезања.

И у овом случају даваће се та потпора породици само оскудних војника и према заслуги ових.

Члан. 2.

Каквих има инвалида. или полуинвалиди.

Подпуни су инвалиди они, који су изгубили руку или ногу, који су у оба ока ослепили, или који су постали телесно или душевно неспособни за сваку привреду.

А као полу-инвалиди сматрају се они, који су услед рата или ратних терета постали привремено или за свагда неспособни толико да нису у стању привређивати себи ужитак, као кад би били здрави.

Члан 3.

Породица инвалида.

Право ове потпоре прелази после смрти инвалида или у рату погинулог, несталог или умрлог војника на његову удовицу рођену децу, родитеље, нејаку браћу и сестре ако је овим, као оскуднима, инвалид био једини ранитељ: а ако им није био ранитељ, онда само на удовицу и децу.

Чл. 4.

Трајање потпоре.

Ова потпора траје:

а, за подпуне инвалиде до смрти.

б, за полу-инвалиде до оздрављења или ако не оздраве до смрти.

в, за удовице до преудаје или смрти.

г, за мушку децу или браћу до 16 година закључно а за женску децу или сестре до навршетка 21. године, ако се раније не удаду, а код обојих, ако су неспособна за рад, докле траје та неспособност, и

д, за родитеље до смрти.

Чл. 5.

Губитак подпоре.

Инвалид губи право на ову потпору, ако буде осуђен на заточење или робију, на затвор дужи од годину дана, а са дегредацијом или лишењем грађанске части.

У случају поврата губи ту потпору, ако буде осуђен на затвор дужи од 6 месеци. Исто тако инвалид губи право на ту потпору, ако се без одобрења надлежне власти одсели у страну земљу.

Са његовим губитком те подпоре и његова породица губи право на исту.

Осим тога чланови породице, који имају право на подпору по смрти инвалида, погинулог или несталог војника, губе тако право, ако би били осуђени на: робију заточење или затвор дужи од године; а у случају поврата дужи од три месеца; но удовица и друга женска чељад губе то право и онда, ако би се одале скитњи или неморалном владању.

Чл. 6.

Женидба инвалида.

Ако се инвалид као такав ожени, онда његова удовица као и са њом рођена деца, немају, после његове смрти, права на подпору овим законом установљену.

Чл. 7.

Политичка права инвалида.

Подпора из инвалидског фонда не лишава инвалида његових политичких права.

Чл. 8.

Странци.

Добровољци и усташе уређених чета (били наши или страни поданици), који би у рату за Србију, постали инвалиди у смислу чл. 2. овог закона добијаће подпору као и остали војници, но њихова породица нема права на ово, после њихове смрти.

ГЛАВА ДРУГА

О количини подпоре.

Чл. 9.

Количина подпоре.

Редовима и нижим чиновима народње и стајаће војске, као и старепшнама народње војске, даваће се подпора по следећем размеру:

а., подпуни инвалид: ако је редов, каплар, десетник или двајестник добијаће годишње до 288 динара, ако је поднаредник или водник, добијаће до 360, ако је наредник, четовођа, или батаљони ађутант до 432, а ако је батаљони, батеријски или ескадроне командир, добијаће годишње 540 динара подпоре.

Лекарско, свештеничко и у опште административно особље, које не долази у ред чиновника, уживаће подпору сходно овим одређењима и према рангу свога звања.

Нижим чиновима подпуних инвалида стајаће војске, који су служили у овој десет година, увећаће се подпора са још једном четвртином главне суме; а ако су прешли петнајест година, увећаће се подпора са половином главне основне суме, колику би према положају имали, кад би се налазили испод десет година службе;

б., полу-инвалиди добијаће половину оне суме, коју добијају подпуни инвалиди према својем положају означеном предходећом тачком:

в., чланови породице, по смрти инвалида, ако према смислу чл. 3. и чл. 4. имају право подпоре, делиће ону цифру подпоре, коју је инвалид за живота уживао;

г., чланови породице оних војника, који су погинули, у рату нестали или услед добијених рана умрли, добијаће подпору одређену тачком в. овог члана, т.ј. онолику колика би припадала подпуном инвалиду. Но укупни издатак из фонда инвалидског несме прећи суму, којом овај фонд може располагати према приходу у члановима 31. до 33.

Чл. 10.

Подпора официрима и њиховим породицама.

Официрима (дјејствителним или контрактуалним лицима са официрским одличјима, свештеницима и оним војницима, који су грађански чиновници, ако се у рату осакате и постану неспособни за службу, даваће седок су живи из државне касе њихова подпуна дотадашња плата.

А по смрти погинулих, несталих, умрлих, или осакаћених официра и осталих горе споменутих лица (чл. 1. и 2.) њихова породица добијаће подпоре из инвалидског фонда до 480 динара, ако има права на пензију из општег фонда удовичког; а ако то нема онда до 600 динара годишње.

Но подпору у овом члану казану, добијаће оне породице, које, према члану 15. овог закона, докажу, да су сиромашног стања. А почасни официри имају права на подпору као и батаљони, батеријски или ескадрони командари по члану 9. овог закона.

Чл. 11.

Деоба подпоре на чланове породице.

Подпору према горњим одређењима, добијаће чланови породице укупно, докле буду заједно живели, а у случају деобе, поделиће им је инвалидски суд тако, да, са обзиром на доходак од имања и пензију из удовичког фонда, обе стране добијају по могућству равномерно иначе пристојно уживање. Но у том случају никакав део пензије из удовичког фонда, суд неће моћи досуђивати оној страни, којој то не припада по закону о пензији удовица и сирочади, већ ће само, узимајући у вид, да једна страна то има, другој досуђивати већи део подпоре из инвалидског фонда.

Чл. 12.

Употреба инвал ида у службама државним.

Полу-инвалиди и нижи чиновни, који су служили десет година у стајаћој војсци, имају првенствено право на послужитељска места при државним надлежателствима као и на она звања, на која би се по својој способности могли употребити у грађанској државној служби.

Но такав полу-инвалид, док на том месту има осигуран ужитак, неће уживати подпору из фонда инвалидскога. Међутим на случај његове смрти, његова породица због тога не губи право на подпору, ако би јој то право иначе припадало по овој закону.

Државне власти стараће се, да са употребом ових инвалида подпомажу растење фонда инвалидскога.

Ако се инвалид ода пићу и расипању, па подпору не употребљује на чланове своје породице, онда ће се једна или две трећине (према броју чланова) његове подпоре давати одређеном староцу на целу издржавања породице.

ГЛАВА ТРЕЋА

О прибирању података за право на подпору.

Чл. 14.

Пријава инвалида за подпору.

Да се ко год призна за инвалида и добије право на подпору, мора се јавити својој надлежној војној команди, где ће се у присуству команданта лекарски прегледати и по члану 2. овог закона утврдити (констатовати) његово стање здравља, и дал' је и колико за рад неспособан.

За овим је дужан инвалид поднети:

а., званично уверење свога надлежног команданта, у којим је приликама, ратним или службеним, постао неспособан, и у којој је болници или иначе лечен.

б., ако је жењен, извод из протокола венчања, и о сваком члану, који има право на посмртну подпору, уверење из протокола крштених.

в., уверење од месне управне власти, да су живи сви чланови породице и ако има родитеља, браћу или сестре, да заиста немају другог начина издржавања, већ да их је инвалид издржавао.

Који би при овој власти преварио, или би ово било нехатно или у знању, па би се због тога коме подпора не праведно дала, па доцније то открило, онда је дужан инвалидском фонду накнадити цео издатак најпре издавалац уверења, а ако овај не би имао, онда управни орган до кога је кривица или нехат.

Ако инвалид не би могао ово сам прибавити, војна власт да је сама дужна то набавити, чим се њој за то пријави и захте.

Чл. 15.

Пријава породице за подпору.

Да би се одредила подпора породичним члановима, они су дужни поднети:

а., Уверење од команданта, где је у којим ратним приликама погинуло, нестало или умрло лице, од којег они своје право на подпору доводе, и то подкрепити, ако је могуће, и са лекарским податцима.

б., Све оно што се налаже тачкама б. и в, у предходећем члану: и

в., Полицијском влашћу потврђено уверење два имућна грађанина, да је породица сиротна и да заслужује подпору,

У том уверењу мора се навести: шта та породица има од покретног и непокретног имања и колико оно вреди.

И за случајеве у овој члану споменуте вреди предпоследњи и последњи став предходећег члана.

Чл. 16.

Безплатност уверења.

У ком месту живи лице, које прима подпору, месна управна власт сваког месеца даваће примаоцу подпоре, бесплатно уверење о животу чланова рад пријема одређене подпоре.

Исто тако уверења, која се траже по чл. 14 и 15 овог закона, даваће се бесплатно; као и што се у опште неће никаква такса при овим тражбинама и расправама наплаћивати.

Чл. 17.

Уштеда потпоре.

На случај, ако је коме члану породице ужитак са друге стране обезбрижен, онда ће се на захтев старатељског судије, сума која ономе припада, уносити у управу фондова ради руковања у корист истог лица. Нарочито спрам женске деце ваља овако старање водити, како би се у своје време пристојно удомити могла.

Чл. 18.

Инвалидски одсек.

У војном министарству установљава се одсек за старање о издржавању инвалида: он ће водити списак, у ком ће бити уписан сваки инвалид, коме се има подпора одредити и издавати, као и сваки погинули, нестали или умрли у рату, са бројем њихових чланова, о којима се старање од државе по овом закону води.

Поред имена у списку ће се забележити оцена лекарска о осакаћењу или неспособности инвалида, у рату погинулог, нестали или од добивених рана умрлог војника; за тим ће се записати име жене, име и године деце, браће и сестара, ако овим исто право припада, као и име и године родитеља. најпосле записаће се где је и у каквим приликама инвалид рањен, или хранитељ погинуо, од добивених рана умро, кад га је и којом приликом нестало, и при каквом је роду оружја служио.

Све ово извешће се и словима записати из оних података, који се траже чланом 14 и 15 овог закона. Но где нема крштених писама, године ће се оценити по другим доказима, или по увиђавности судској, и према уверењу општинском потврђеном дотичном управном влашћу. тако ће се исто оценити и време и о венчању ако не би било црквених доказа.

Што се тиче оних података о сазнању, где је који рањен, нестало или погинуо, у оскудици званичних извешћа, признаваће се искази војника или старешине оног одељења, из ког је осакаћени, погинули или нестали војник, којима је такав догађај најпре познат.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О решавању и одређењу потпоре.

Чл. 19.

Инвалидски суд.

За решавање о правима и губитцима потпоре по овом закону, установљава се “Инвалидски суд” при војном министарству.

Овај суд има ће пет судија, пет заменика и једног деловођу. Све ове поставља Књаз указом сваке године у месецу Јануару, а на предлог министра војног.

Од тих судија мора бити: један члан државног савета, један члан касационог суда, један лекар, један официр и једно рачунско лице. Ово важи и за заменике.

Председавајући судија биће најстарији по чину или звању.

За пуноважност седнице нужни су пет чланова.

Деловођа мора бити правник.

Чл. 20.

Подношај докумената.

У свим овим тражбинама, сваки који је предходпо лекарски прегледан и за инвалида нађен (види чл. 14) дужан је поднети потпуне податке својој управној (полицијској) власти, која ће оценити потпуност и тачност докумената и потврдити их, па их онда спровести дотичној окружној команди, која ће се такође предходно уверавати о тачности и подпуности докумената, и ако нису као пато треба по закону, упутити решењем дотично лице шта још ваља да уради; или у случају немогућности сама наредити шта треба чл. 14 и 15); а кад буде све уредно, спровешће молбу са прилозима министру војном, а овај опет предаваће је инвалидском суду на решење.

Чл.21.

Суђење.

Инвалидски суд оцењује све податке при тражбинама, по одређењима овога закона и решењем изриче: кога војника ставља у подпуно или полуинвалидско стање, којим лицима даје право на потпору из овог фонда: колико и од кад потражиоцу припада та потпора; која лица и зашто лишава потпоре и најпосле како је дели, кад их има више.

Потпору ће суд одређивати од дана прве пријаве дотичној команди.

Чл. 22.

Извршност решења.

Решење инвалидског суда одмах је извршно. Оно се доставља у препису потражиоцу потпоре или његовом заступнику.

Чл. 23.

Извршење решења.

Извршна решења подноси инвалидски суд, по званичној дужности, преко министра војног министру финансије на извршење, и овај отвара нужне кредите код надлежних управних власти ради бржег издавања потпоре дотичном лицу.

Извршујуће власти дужне су водити рачун о престанку потпоре, и кад тај случај наступи, исписати је на основу података о престанку потпоре, извешћујући о томе, у своје време, министра финансије и министра војног.

Чл. 24.

Повторно суђење.

Кад инвалидски суд не досуди потражиоцу тражену потпору, овај има права поднети нове доказе, и тражити ново суђење, у течају једне године, рачунајући од дана, када је примио прво решење инвалидског суда.

После другог решења инвалидског суда, не може се тражити повторно суђење.

ГЛАВА ПЕТА

Инвалидски дом.

Чл.25.

Инвалидски дом.

За потпуне инвалиде установљава се “инвалидски дом”.

Такви инвалиди, који немају породице да се о њима стара, или које породица неће да негује, имају права да се приме у инвалидски дом. ту ће они добити: стан, пристојно продоволствено издржавање, одело, осветлење и лекове. Све ово накнађаће се држави из потпоре дотичног лица, и ако што преостаје, даваће му се у готовом новцу, а ако недостаје домириваће се из инвалидског фонда.

Чланови породице, који би по годинама или иначе били способни да негују подпуног инвалида, па не би то чинили, губе право на посмртну потпору, па ступио или не ступио инвалид у Инвалидски Дом.

ГЛАВА ШЕСТА

О потпори војних инвалида у миру поставших.

Чл. 26.

Инвалиди из мирног доба.

Официри и војници народње и стајаће војске, који би при војним упражњењима у маневрима или иначе вршећи војну службу осакатили, погинули или услед службеног напрезања умрли (види први одељак чл. 2 овог закона) имају оно исто право на потпору, као да би то са њима било у рату.

То њихово право простире се и на њихову породицу по одређењима овога закона.

Исто тако и војни раденици, који би се, радећи при војним заводима на запаљивим и опасним стварима или машинама, осакатили (види први одељак чл. 2 овог закона), имаће за живота потпору као војници најнижега реда, по овом закону.

Но породица таквих раденика неће имати право на ову потпору.

Чл. 27.

Нижи чиновни стајаће војске.

Нижи чиновни сталног кадра, који су давали и дају улог по одређењима овог закона (види чл. 32.) ако би постали неспособни због порушеног здравља дугвременом службом, могу се судом примити за потпуне или полуинвалиде.

Њима ће суд инвалидски, у том случају, одређивати потпору по тачкама а., (први и последњи одељак) и б., члана 9. овог закона.

Но породица оваквих инвалида нема права на потпору, по смрти њиховој.

Члан 28.

Закон нема повратне силе.

Прикупљање података и решавање о потпори оваквих инвалида из мирног доба, вршиће се по прописима овог закона од сада; а за оне о којима је то расправљено пре овог закона, остаје како је наређено.

ГЛАВА СЕДМА

О изворима за потпору.

Члан 29.

Установа Књаза Михаила.

За основу ове потпоре, узима се “Фонд за војне инвалиде”, који је установио блаженопокојни Књаз Михаило 1863. год.

Члан 30.

Извори овог фонда.

У приходе инвалидског фонда улазе добровољни прилози, новац добијен од новчаних дисциплинарних казни, новац добијен од продате фурде, мекиња, очињака, ђубрета, пањева, угљена, пепела, хране, пића и разних остатака при преради војних материјала или употребљених предмета, који су непотребни, или нису за војну употребу, даље уштеде новчаног продоволства војничког, продаје попаше травом приходи винограда, завештања, интереси на капитал и приход војне музике.

Даље:

Чл. 31.

Продужење извора.

У фонд овај улагаће свака пореска глава уз погодишњу порезу, с главе на главу по пола динара.

Чл. 32.

Улог војника и официра.

Војници који уживају плату, улагаће у овај фонд, по 10 пара динарских, а официри по 20 пара динарских месечно.

Чл. 33.

Спајање досадашњег инвалидског фонда.

Капитал досадашњег инвалидског фонда за стајаћу војску, спаја се са овим фондом.

ГЛАВА ОСМА

Прелазно наређење.

Чл. 34.

Досадашњи инвалиди.

Војници стајаће војске који су по досадашњем закону (осим случаја у глави шестој овог закона), добили потпору, уживаће је у истој количини и у будуће из овог општег фонда.

А народни војници и друга лица, којима је Министар војни из истог фонда пре

овога закона одредио потпору уживаће исту донде, док се њихово право и тражбина не расправи по овом

закону. У тој цели они су дужни, тражбину своју надлежним путем, представити инвалидском суду за годину дана од кад овај закон почне важити. И ако то у том року не учине, губе право на већу потпору, ако би им по овоме закону већа припадала.

Чл. 35.

Рок за пријаву.

Исто тако и досадашњи инвалиди или породице умрлих, погинулих или несталих војника (чл. 1. 2. и 3. овог закона) дужни су са својом тражином обратити се по опредељењима овога закона за годину дана, а у случају предвиђеном 3. ставом члана првог у овом закону за две године, од кад овај закон у живот ступи.

Ово исто важи и за будуће инвалиде и породице погинулих, од рана умрлих или несталих војника и официра, само што ће се рок за пријаву тада рачунати од случаја, на основу ког се тражи потпора.

Ко се после овога рока јави, застарева му право, које би му иначе по овоме закону припадало.

Закључак.

Чл. 36.

Ближа опредељења о вршењу овога закона издаће Министар војни.

Чл. 37.

Овај закон ступа у живот од дана, кад га Књаз потпише.

Њиме се укида закон о установљењу фонда инвалидског од 10. Новембра 1863. г. (Збор. XVI. стр 108.); глава 5. о устројству војске од 20. Марта 1874. која говори о осигурању ужитка за војнике нижег реда; а исто тако и §§ 51. 52. и 53. главе 4. истог устројства.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

8. Јула 1878. год.

У Крагујевцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Видио и ставио државни пенат,

чувар државног печата,

министар правде

Јеврем Грујић с. р.

Заступник

Председника министарског савета,

Министар правде

Јеврем Грујић с. р.